

עשר אחת אל האחר VIII

שלום כהן

הפק יד מבגד אד

כ אשר הגיע שלום כהן בן ה-23 לשער העלייה לפני כחצי שנה עם שיא מיבצע עזרא וני חמיה, נתבקש למלא טופס, ראשון בסידרה אינסופית של טופסי מדינת ישראל. לשאלת "מקצוע?" ענה: פקיד. וכששאלו הפקיד אם יש לו כתובת, התבלבל וענה: באב שארגי, בגדאד. כעבור כמה חזשים נודמן טופס נוסף לידי של העולה מבגדאד שהתייצב בלשכת הגיוס. הפעם רשם את מקצועו: פועל; ואילו כתובתו היתה: מעברת רמת השרון, על כביש הרצליה הישן. שינוי זה לא היה מיוחד במינו. רבבות עולים לפניו עברו את אותו התהליך ורבבות עתידים לעבור אחריו. שלום ידע כי אינו אלא בורג קטן נטול כל ערך אישי במכונה אדירה של עשרות ומאות אלפי עולים. הוא החליט להחיש את התהליך, להתאים את עצמו למקום שנקבע לו, להימנע מהשתחוויות.

לפני חצי שנה הוא היה פקיד. עתה הוא פועל פשוט. אחד מאותם תושבי המעברות אשר כל שאיפתם היא להפוך אורחים ישראליים. לחדול להיות עולים

הוא הצטרף למחנה הגדול של אנשות עקורה המבקשות רק להכות שרשים בארץ זרה ואדישה; לאותם האנשים העובדיים, סובלים ומסתדרים בשקט, מבלי שאיש ישמע עליהם, השומרים על השקט גם כשהם נתינים קלים בקשיים ונותנים לאחרים לדפוק על שולחנות המוסדות ולהפגין ברחובות. כי מן הרגע הראשון החי

ליט שלום כהן להימלט ממעמד העולים החדשים ש הפך כמעט למושג נאיבי, כשהוא מלווה משיכת-כת-פיים או נימה מזלזלת. "אני רוצה להיות ישראלי", הוא אמר לעצמו, "לא עולה חדש".

על כף היר, שדפויות משער העלייה נשלח שלום למעברת רמת-השרון שם הקדימוהו אמו. אחי הבכור הנשוי מלווה אשתו ובנו בן השנה. לולא נמצאה משפחתו כבר ברמת-השרון היו בודאי שולחים אותו לאיוו פינג נידחת. אולם בצורה זו נפתרה בעייתו ביתר קלות, סידורו לא היה כרוך במאמצים מיוחדים — הוא הוכנס לאותו חדר קטן בצריפון מספר 93 הנושא את שם משפחת כהן בארץ תיבת גדולות בעברית וערבית. המעבר מן הבית הנאה בבגדאד לחדר הקטן המי שמש חדר שינה, חדר אוכל ומטבח כאחד היה פת-

אומי ומדהים. אולם המעבר מן העבודה הנוחה במשך רד לעידור האדמה הכבדה בפרדסים הסמוכים היתה קשה ומדהימה שבעתיים. למרות: כוונותו הנפשית והחלטתו לעסוק בכל עבודה שתוצע לו — ותהיה קשה כאשר תהיה — עמד שלום בפני יאוש. על כף ידו הופיעו שלפוחיות מרוב שפשוף ידית הטוריה הגסה, העור העדין התקלף ובתום יום העבודה קשה היה לו לזקוף את גבו המיוסר. בהגיעו לחדרו במעברה שכב לישון כשלבדו מר עליו ובי מוחו מנקרת ההחלטה: אי-אפשר להמשיך בחיים כאלה. מחר לא יחזור לעבודה המפרכת. מול האכזריות הגופנית נמוגו החלטותיו הנחשבות להתערות בחיי הארץ ובהליכותיה, לעבוד קשה על מני ליצור לעצמו מקום בארץ החדשה.

רבבות עולים עברו כמוהו את אותו המשבר ולא מצאו איש מאלה שבאו לפניו ארצה ושעברו את אותם הקשיים שידריכם ויסביר להם כי אלה הם קשיי התחלה שיש להתגבר עליהם. איש לא בא אליהם בשעתם הקשה הזאת לעזרה; הם נעזבו לנפשם המי רה ורובם הסתפקו בניסיונם הראשון של עבודה קשה, החלו מחפשים צורות קלות יותר להרויח את לחמם.

מסביבו ראה שלום כהן עולים שהקדימוהו המתבטלים במעברה עד אשר יגיע תורם לעבודה ציבורית — קיצבת-חסד אשר תמורתה חייב המועסק להעמיד פנים כאילו הוא עובד. בשעות הפנאי המרובות רטנו וחרפו, נזכרו בסיר הבשר שהשאירו מאחוריהם. אם הכנסותיהם לא הספיקו, נסעו ל-ל'אבי עם תכשיטי נשותיהם או עם מעיל הפרוה שהביאו אתם לקראת החורף ותורו עם כמה לירות בכיס, וסיפורים על הישוב המתענג בעיר ומפלה אותם לחיי-כפיה. אולם לשלום כהן היה מזל אחד גדול: לצדו עמד אחיו יעקב, שעבר את אותם הקשיים לפניו, והספיק למצוא עבודה קבועה. הוא אשר למחרת הזריק בו את זריקת העידוד שהפיחה חיים חדשים בהחלטותיו של שלום כהן לחיות חיים פרודוקטיביים.

